

ERDÉLYI FUTÁR

FŐSZERKESZTŐ: SZÖGYÉNI KISS ENDRE

TARTALOM

Hogyan pusztulnak a székeleyek

**Erdős Renáta és Csernoch János siri
nyugalma**

Rabindranath Tagore: **A férj elhagyhatja felesé-
gét, a nő megszökhetik szeretőjével**

Sugár Tery beleesett Nemes Hugó hálójába

Az aradi állomástonők hősi küzdelme egy kávéházi
pincérrel

**Hozzászólunk a brassói „Korona” alaptőke-
emeléséhez**

Léghölkapott moziszekecs Váradon

Trón és ecset. (László Fülöp visszaemlékezései kirá-
lyokra.)

Vásárhelyi mozaik. (Dr. Papp István, a Modă Engleză.)

Boros Jenő, a váradi sajtódiktátor

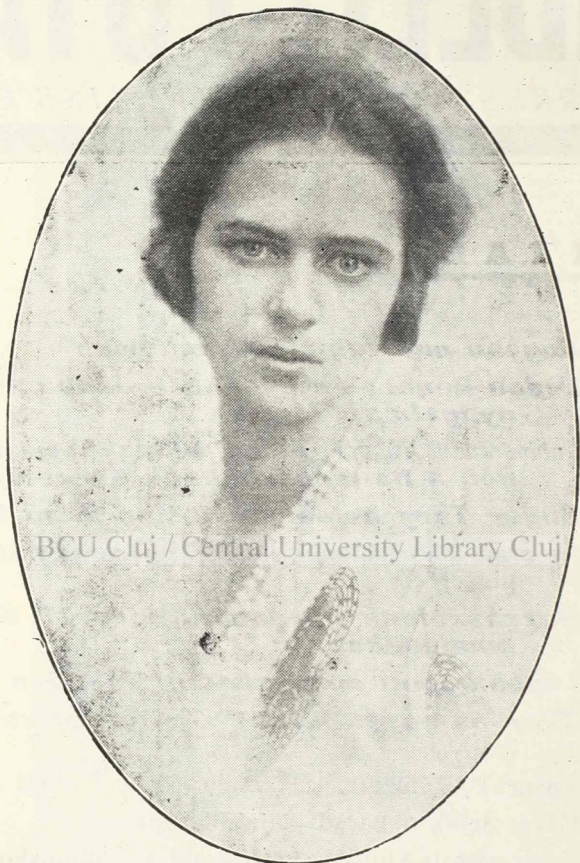
Temesvárott külföldi kölcsönnel szélhámoskodnak

Laurentzi Victor, az utazók atyja

Nyílttéri harc a két Friedmann között

Dr. Dragos Teofil budapesti követ lesz

Alváczaí fürdőlevél

ILEANA HERCEGNŐ

*aki a legutóbbi minisztertanácson történt bejelentés szerint most
töltötte be 18. életévét és ezzel az uralkodóház statútumai értel-
mében nagykorúvá vált.*

Hogy pusztulnak a székelyek

A magas orvosi díjak miatt nem mernek orvost hivatni a haldoklóhoz sem — Amikor meg hívják, nem megy, mert névnapot ül

(Odorheiu—Sz.-Udvarhely, szept. 9.)
A Székelyföldön leirhatatlan a nyomoruság. A lakosság zömének, a „gazdák”-nak nincs semmi keresetük, mert nincs állatkivitel, áll a fatermelés, nincs a termékeknek ára, de a gazda kiadásai egyre nőnek. Így jutott be majdnem minden gazda a nagy adósságba, amelynek mai kamatait is csak úgy tudja kifizetni, ha újabb kölcsönt vesz fel. Olyan nagy a pénzhány, hogy 1000 lejt sem lehetne egy-egy faluban összehozni. E nagy nyomoruság miatt érthető, hogy huzódoznak minden olyan költségtől, ami úgy látszik, hogy nem okvetlenül szükséges. Sőt meggondolják a kiadás megreszkizését akkor is, ha egy emberéletről van szó, hogy a takarékossgal megmentsék *többek* életét. Így történt nem régiben egy megrendítő eset az udvarhelymegyei Szentlélek községben. Szülés előtt állott egy fiatal asszony. A szülésznő megállapította, hogy komplikált eset, orvost kell hívni, más különben a beteg elpusztul. Összeült hirtelen a családi tanács, hogy határozzon. Jól tudták, hogy 10.000 lejbe kerül az orvosi segítség, azért volt szükség a megbeszélésre. A nagy összeget csak úgy tudták volna előteremteni, ha eladják a tehenet borjujával együtt. Igaz, tej nélkül marad a család, az apróságok, de megmarad az anya. És

ekkor megszólalt a kinlódó asszony s mint gyermekeinek anyja tiltakozott a pazarlás ellen. Asszonyt, új anyát hamarabb talál majd a férje, mint fejős tehenet s azért inkább a halált választja, semhogy gyermekeit a mindennapi tejtől megfosssa. És a családi tanács elfogadta az asszony önfeláldozását, nem hívtak orvost s az asszony, a család-
anya elpusztult.

Amikor hívnak orvost

Folyó év aug. 3-án Székelypálfalván (Udvarhely m.) Pálfi Dénes 40 éves felesége gyermeket szült. A hatodikát ebben a szegény világban. A bábaasszony a gyermek világrajötte után észrevette, hogy baj van s az asszony könnyen elvérzik, ha nem hívnak orvost. A gazda ebben az esetben nem sajnálta a halatlatlan nagy orvosi díjat, hanem azonnal kocsit küldött a 20 km.-nyire levő Székelyudvarhelyre, hogy orvost vigyenek ki. Hogy, hogy nem, a 12 udvarhelyi orvos közül csak egyet találtak otthon. Hiába, meleg volt a nyár s az orvos urak elmentek üdülni, szórakozni, mert nagyon csekély a jövedelmük: a szigorú adókövető bizottság csak évi 10—15 ezer lei jövedelem után adóztatta meg őket. Az az egy is azért volt otthon, mert másnap névnapja volt s arra összegyűltek a jóbarátok, örülni az életnek.

Épp akkor kopogtatott be a küldönc s kérte Orbán Domokos dr. urat, hogy jöjjön s tartsor meg az élet számára egy 6 gyermekes családanýt, akinek még joga van az élethez, mert csak 40 éves s akit kötelességek fűznek az élethez, mert még 6 felneveletlen gyermeke van. Az orvos azonban kijelentette, hogy nem megy, mert névnapját tüli. Elindult hát a szekeres újból, hogy találjon más orvost, de nem volt szerencséje. Még kétszer visszament Orbán Domokoshoz s könyörgött neki, hogy menjen ki a faluba, jól megfizetik, a válasz mindig ugyanaz volt, hogy neki a névnap fontosabb s hiába fizetnek. (Ugy látszik mégsem olyan kevés az évi jövedelmek!) Visszaindult tehát a küldönc, mikor hajnalodni kezdett s mikor a fele útján volt a falujába vezető uton, lovas ember jött érte s közölte, hogy már nem is kell orvos, a hosszas várakozás alatt az asszony segítség nélkül elpusztult. Egy hét múlva követte újszülött csecsemője is.

Mi a teendő?

Az ilyen eseteknél eszünkbe jut Cristea Demeter volt delegált prefektus felfogása, aki négy hónapig volt Udvarhelymegye élén s sehogysem tudta megérteni, hogy kívánhatnak az orvosok az elég tisztességes állami fizetés mellett még olyan magas díjazásokat, mint amilyenek érvényben vannak. Az ő felesége — mint gyakran mondotta — a turnseverini kózkórház főorvosa s mivel fizetése van, még sohasem kért a betegektől semmit sem.

Minden esetre olyan megjegyzés ez, mely felett érdemes gondolkodni s amely kiindulási pont lehet a népegészségügy olyan újraszervezésénél, mely biztosítja, hogy ne csak elméletileg, de gyakorlatilag tényleg is mindenki megfelelő orvosi segítséget kapjon, akár van pénze, akár nincs.

Beke Márton.

Temesvárott

olcsó külföldi kölcsönnel házalnak

(Timişoara—Temesvár, szept. hó 8.)

Mintegy féltéve egy titokzatos iroda működik a városban, a Hunyadi-utca 8 szám alatt. Argus névre hallgat ez a vállalkozás, amelynek vezetője Lippe József. Az export-import szindikátus hangzatos cím alatt üzérkedő vállalat azzal csálja lépre a feleket, hogy olcsó külföldi kölcsönt szerez a részükre. Előzetes költségek címén 5—10 ezer leieket szednek be és még senki sem kapott tőlük kölcsönt. A léprement emberek most már kezdenek észretérni.

Egy másik iroda Simplon név alatt boldogítja a kölcsönkeresőket. Ennek a vezetője Kardos Lajos, aki szintén súlyos ezreseket szedett már össze „becslési díjak” címén. Temesvárott úgy tudják, hogy az Argus-iroda csak egy aradi vállalat affiliációja, a főgründoló Gutzjáh nevű aradi földbirtokos, aki jödelgában üzleti téren kezd tevékenykedni. A durgazdag földbirtokos kereskedelmileg teljesen áratlan, a körülötte lebzselő és rajtaélősködő pár ember használhatta ki jóhiszeműségét, akik ezzel az ilyen Lippe-féle gyanus és kétes existenciákkal összehozták. Gutzjáhron kívül Dolgea aradi hivatalnok, Klein mérnök, Buck ur és mások vannak érdekelve a kölcsönszerzési műveleteknél, ezek az urak Lippe Józsefnek talán csak a bábjai. Bizonyára Lippe szedi fel a pénzeket, ők meg várják a mennyei mannát, a hasznót.

Ugy az aradi, mint a temesvári hatóságoknak kötelességük az ilyen Argus és Simplon név alatt kalózkodó zugirodák üzelmait megfékezni és a jóhiszemű Gutzjáhrokat megóvni attól, hogy vagyontalan, élősködő, uraskodniszerető desperádok ilyen üzelmekbe sodorják bele, hogy a panaszosok a temesvári rendőrség előtt együtt emlegessék őket a Lippékkel.

Sugár Tery belekerült Nemes Hugó hálójába

A temesvári bankigazgató kétszáz ezer lei kölcsön miatt elárvereztette Feketéék 3—4 milliót érő szőrmekellékeit és persze saját maga vette meg — Feketéék Bradescu főügyésztől kérnek tanácsot

(Timișoara—Temesvár.) Furcsa tigy kerül a napokban a temesvári ügyészség elé. A peres felek: Fekete Mihályné, Sugár Tery, az ismert művész és Nemes Hugó, a Banca Centrală igazgatója. A per előzményei a következők:

Fekete Mihályéknak a mult szini idény alatt pénzre volt szükségük. Kölcsönért Nemes Hugó bankjához fordultak. A Banca Centrală afféle kisebb intézet, amely szívesen kisegíti a pénzhányba kerülő embereket. Olcsón és finoman. Nem egy uzsorára utazó intézet, egészen szolid alapokon bonyolítja le hitelműveleteit. Hogy most mégis panasz merült fel, az bizonyára tévedésen alapszik. Mondjuk, hogy talán a bankén, mert Nemesnek is szabad tévedni. Ő nem Rajna-Rosenthal, ő nem egy siber, ő egy előkelő bankember volt már tíz évvel ezelőtt és nem ő róla beszéltek Temesvárott, hogy egy félpár fuszeklival és egy foltos nadrággal indult el a bántási főváros meghódítására. Nem. Nemes Hugóról illet nem lehetne állítani még tíz évvel ezelőttről sem, mert Nemes 40 lóerős géppel állított be a Lloyd-sorra és azóta sem uzsorával küzdötte fel magát a tegnapi milliomosok sorába. Nemes nem egy Rajna-típus, nem a sokatkereső és herdáló, nem egy segítő, kulturáltámogató típus, Nemes egy jó gazda, aki csak tisztességesen keres, nem ad, de nem is orgazdagszik, csupán gazdagszik, amit dicséretére kell elkönyvelni.

Feketéék tehát kétszáz ezer leit vettek fel kölcsön a Banca Centralától és biztosíték, kézizálog vagy micsoda fejében átadták Nemeséknek a szinpadi ruhátárhoz, a kellékekhez tartozó szőrmeket,

amelyek nem luxustárgyak, hanem felszerelések, a színigazgatói funkcióhoz szükséges ruházati cikkek. A szőrmék Nemes Hugónak Légrády és Asztalos tanuk előtt tett nyilatkozata szerint 3—4 milliót érnek. Feketéék a 200.000 leit kilenc hónap alatt kifizették és azután kérték vissza a kézizálogot.

— Hohó, — felelte Nemes Hugó Sugár Terynek, — tévedés áll fent, mert a kétszáz ezer leit csupán kamatban méltóztatott fizetni, — de a tőkéből, a kölcsönből még egy bani sincs törlesztve.

— De kérem, hogyan gondolja ezt? Hiszen a Banca Centrală nem egy uzsorabank, amely 100 százalékra ad kölcsön, azután nem is így egyeztünk! — replikázott Sugár Tery, akinek a férje hetek óta a fogházban ül és nem védheti meg érdekeit.*

— Vagy kifizetik és akkor megkapják a szőrméket, vagy nem és akkor én elárvereztetem! — szolt Nemes ur hűvösen és ezzel véget ért a diskurzus.

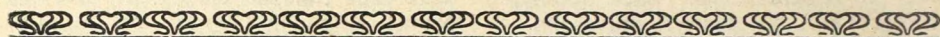
A fizetési terminus lejárt és Nemes Hugó szavának állott. Elárvereztette a 3—4 milliót érő szőrméket és ki volt a szerencsés vevő: Nemes Hugó bankigazgató, a Banca Centralától. Az árverés után Sugár Tery szaladt Nemeshez, aki hosszas veszekedés után belement abba, hogy szeptember 1-ig viszszaadhatják a szőrméket. De mi jön közbe?

A hadbíróság Fekete Mihályt háromhavi fogházra ítéli. Miska bevonul a katonai fogházba, Tery pedig rohan le Bukarestbe, hogy kiszabadítsa férjét. Hetekig lent van, Miska ül, nincs, aki Nemes Hugó edzett, kemény szívét

meglágyítsa. Eltelik szeptember elseje és Sugár Tery csak 2-án érkezik vissza Bukarestből.

— Már késő, asszonyom, — mondja neki Nemes Hugó, másodszor nem tartotta be a fizetési terminust, én megfizettem a kétszázezer leit a bankomnak, a szörmék tehát az enyéme és most már vissza nem adom.

A lesújtó válasza Sugár Tery jogászokhoz fordult, sőt Bradescu főügyészt is felkereste, hogy miként lehetne Nemes Hugótól, a jó és szerencsés vadásztól a milliókat érő bundákat, szörméket visszaszerezni. Temesvárott kíváncsian várják, hogy polgári vagy büntügyi útra terelik-e Feketéék ezt a különös zálogkölcson ügyet.

Az aradi állomásfőnök vitézkedése a Városi-kávéházban

*Pofonütött egy pincért, mert összeütközött vele és néhány
csepp tiszta víz rácsurgott a ruhájára*

(Arad, szept. 10.) Szerdán este Pongrác húzta a Városiban, üditően, meg-ejtőn, a Karácsonyi testvérek szemeleste a vendégek kívánságait, a hosszú asztalnál Róna Dezső és Éles bíró urmulattattak egy nagyobb társaságot, a szerződésnélküli színészek Szendrei igazgató urat hajszólták, míg a fehérkabátos pincérsereg szapora léptekkel hordta ki a konyhából a terrasra a mindenféle jókat: az édes feketéket, a málnaszörpöt, jó savanyu borokat, hűsítő fagyaltokat és a kíváncsatos imbiszeket. A pincérek izzadtak, iparkodtak, legalább az a kevés vendég, akinek még jut pénze kávéházra, érezze magát jól a Városi terrasán.

Sándor, az egyik legfürgőbb pincér, a tálcán négy pohár vízzel jön ki a kávéházból, a terrasra igyekeznék ki, de beleütődik az éppen arra jövő aradi állomásfőnökbe. Összeütköztek, egymásnak mentek, a karambol megtörtént és Sándor, a rohanó pincér hamar átlátta a veszedelmet, önmaga felé döntötte a vizzelteli poharakat, a gyakorlott pincér ügyességével megakadályozni igyekezett a vendég ruhájának levizelését. De hiába

ügyeskedett Sándor, mégis ömlött az állomásfőnök ur ruhájára. Nem sok, inkább a pincér fürdött meg envizében. Mit tesz ilyenkor egy ur, egy finom kávéházi vendég?

Mosolyogva letörölteti tiszta szalvétával a ruhájáról a tiszta vizet és vagy megszidja a pincért vagy hivatja a gazdát és annak mondja el a nézetét a karambolról. Például báró Poppot tavaly feketekávéval öntötték le. Négy fekete ömlött a báró fehér ruhájára. Elnevette magát a kávé-szaft láttára, kocsiba ült és hazahajtatott. Este kijött rendes társaságával a kávéházba és ekkor a tulajdonos bocsánatot kért tőle a kellemetlenségért.

— A pincér is ember, ezerkezű, robotoló ember. Ő is megtévedhet a gyors munkában. Akik engem minden nap előzékenyen, finoman kiszolgálnak és tíz évben egyszer leöntenek véletlenségből feketekávéval, — azokra én nem haragszom. Nem tehettek róla.

Igy beszélt báró Popp, aki volt régen is, ma is olyan ur, mint az aradi állomásfőnök.

Öfönöksége ugyanis finom lelki be-

rendezkedéséhez hiven, nem törölte le a vizet magáról, hanem nekiesett a meglepett és megriadt pincérnek, — aki valóssággal megfürödve állt ott vízében — és hatalmasan arculütötte. A durva és meg nem érdemelt inzultusra a pincér kiegyenesedett, de a főnök ur akkor már katonatiszteket intett magához és azok társaságában maradt egész este.

A kávéház publikuma mély megdöbbenéssel nézte végig a csunya, visszatartó jelenetet, amelyet főnöksége jóízlelése és bátorsága rendezett meg. A pincérszakszervezetben, az éttermi munkások között és a Városi-kávéház uri közönségében nagy mebotránykozást keltett az aradi főnöknek ez a szereplése, amely nem áll egyedül. A főnök ur alkalmazottaival szemben is durva, goromba, üti-veri őket. A vasutügyi miniszter ur figyelmébe ajánljuk ezt az urat, tegyék talán kevésbé felelősségteljes állásba, ahol nem ronthatja a CFR tisztviselők renoméját.

* BCU Cluj Central

Az aradihoz hasonló visszatartó eset történt még a magyar világban Marosvásárhelyen. Az ottani Royal-kávéházban Körösy György főszolgabírónak volt hasonló karambolja az egyik pincérrel, akit a hatalmaskodó főbíró szintén arculütött. Még aznap este kimondották a pincérek, hogy Körösyt mindaddig ki nem szolgálják, amíg elégtételt nem ad a méltatlanul megbántott pincérnek.

A főbíró ur azt hitte, hogy hatalmi szóval elintézheti az ügyet. De tévedett, mert bárhová ment be Vásárhelyen, ki nem szolgálta egy pincér se. Végre is kénytelen volt Stausz kávé és az inzultus idejében jelenvolt vendégek előtt bocsánatot kérni a megbántott kávéházi felszolgálótól.

Az aradi eset elintézésére itt a recept: az állomásfőnök ur becsülje meg a pincérben is a dolgozó embert és ezután, reméljük, ugyanezt fogja cselekedni a — vasutasaival szemben is . . .

Üdit, gyógyít, a legjobb forrásvíz!

Igyunk

Lithynia-

paptamási

vizet!

Üdit, gyógyít, a legjobb forrásvíz!

FRATII Library Cluj BRÜDER

MONTAG

TESTVÉREK

*Comerț și Export de Cereale
Getreidehandel und Export*

Timișoara, Szerb-utca 9. szám.

Telefon 1081, 1086.

Brașov, Weisz M.-utca 5. szám.

Telefon 558.

Háztulajdonosok és építetők figyelmébe!

Cserépkályhájához

kályhaajtókat nikkelezett és csiszolt kivitelben szállít

Hercules R. T. Dicsőszentmárton

Légbőlkapott moziszeccs Váradon

Pankolits ur jó üzlete — A jádvölgyi vízműtelepről is kell már beszéljünk

(Oradea—N.-Várad, szept. 10.) Ami ezután következik, azzal nem foglalkoznék olyan részletesen, ha nem kínálkoznék ez a téma annak a felpanaszolására, hogy Nagyvárad a sajtóéletével mennyire elvesztette régi színét, hajdani pompáját. Néhány jó tollu újságíró kivételével a nagyvárad lapokat esküt le nem tett tanárok, írók írják, akiknek bizony nagyon kevés közük van az újságírás robotos és fölényes munkájához. Az újságírók, akik még vannak, teljesen tehetetlenek, mert a szűk horizontu kiadói érdekeltség miatt kezük-lábuk össze van kötözve.

Ép ezért célszerűnek találjuk és közérdekű céljainkat nem veszítjük el a szemünk elől, ha egy-pár olyan nagyváradai eseménnyel fogunk foglalkozni, amely részint *egyoldalú beállításban*, részint *egyáltalán nem* jelent meg a városi sajtóban.

Táviratstilusban adjuk le referádánkat. Ime:

1. Napokig negyvenegy fokos lázban várta Nagyvárad közönsége az eredeti és ötletesnek csufolt moziszeccset, melynek a címe „Légbőlkapott szerelem” volt. A moziszeccs című büntényt csüörtök este követték el Ben Ami és Szirmai László váradai újságírók. Ben Ami — akit különben a kolozsvári közönség is ismer — a premier előtt néhány nappal eltávozott Váradról, ahol a Naplónak volt a szerkesztője. Szirmai egy fiatal újságíró. A moziszeccs előadása után a közönség hanyat-homlok szaladt ki az „Atlantic”-mozgóból. Többben rosszul lettek és egy fogtechnikus betörte a kassza ablakát, mert nem akarták visszafizetni a belépti díjat. Hát valóban borzasztó volt a szeccs.

Misogának, a kitünő komikusnak a kivételével a szereplők csapnivalóak voltak. A rendezésért Horvát László tizévi börtönt kellene, hogy kapjon.

Sugár Babának pedig azt tanácsoljuk, hogy minél hamarabb menjen férjhez. Nem való neki a szinpad. Még mint műkedvelő is al pari volt. A zenéről el kell ismerjük, hogy jó volt, bár — hogy finoman fejezzem ki magam — nélkülözte az originális jelleget. Egyszóval a moziszeccs amelynek a „Légbőlkapott szerelem” volt a címe, levizsgázott Váradon. Csak a közönség bárgyúságán mulott, hogy az Atlantic-mozgót nem szedték szét dühükben az emberek.

Más. Pankolitsnak hívják a váradai egyetlen uszoda tulajdonosát. A városi tanács tizenöt leibe maximálta a fürdést az uszodában és Pankolitsnak volt arc-bőre az egész szezon alatt husz leit bevasalni személyenként a fürdőző közönségtől. Arról nem is beszélék, hogy senki az egész szezon alatt nem ordította el magát, hogy Pankolits ur a maximális áron felül sarcolja a közönséget. Végre Pankolits lebukott. Egy feljelentés folytán a bíróság a spekuláns Pankolitsot huszezer leire ítélte. Persze, most, a szezon végén — miután öt leit ellopott minden egyestől, Pankolits ur mosolyogva megfizette a büntetést. Neki még ebből is haszna volt.

Más. Egy javaslat fekszik a városi tanács asztalán. A nagyváradai gör. kath. püspökség a Jád völgyében egy vízműtelepet létesít és az eddiginél olcsóbb áramot kínál fel a városnak. Megállapítást nyert, hogy a vízműtelep felépítése százmillió leibe kerül és ez az összeg legkésőbb négy éven belül fel-

tétlen *amortizálódik*. Szóval: nagyszerű üzlet és a Royal-kávéházban csak arra kíváncsiak az emberek, hogyha már olyan mesés üzlet, akkor miért nem csinálja meg ezt, miért nem valósítja meg ezt az isteni ötletet a város? Miért?

Erre persze feleletet nem kapunk. Idegenek is vagyunk, tájékozatlan járókelők. Már csöngetnek.

— Kolozsvár felé beszállás — mondja a portás és mi — nem kapva sok-sok égető kérdésre feleletet — otthagyjuk Nagyváradot, az egykori „holnaposok” most már lezúllott városát.

Pásztor Máthé.

Vásárhelyi mozaik

Kedves Szerkesztő Uram!

A rég beígért cikk helyett küldöm ezt a levelet, melyben nem egy vagy két esetet tárgyalok meg, hanem igyekszem hű tükör-vagy ha jobban tetszik, mozaik-képét nyújtani városunknak.

A gáz

Legfontosabb eseménye városunknak a gázvárás. A gáz reményében már körülbelül 25—30 ipari vállalat alakult meg titokban; amely abban a pillanatban bejegyezteti magát a törvényszéknél és hozzáfog az építkezéshez, mihelyt a gáznak a városba való bevezetése megindul. Addig persze egy lépést sem tesznek, mert — a gáz nagyon gyorsan illanó valami, amely közelnek látszik, épp oly távolra is illanhat, amint az már 8 év óta számtalanszor bebizonyosodott. Ezidő-szerint újból nagyon közelnek érezzük. Újabb szerződési ajánlat érkezett a városhoz Ustas vezérigazgatótól s csupán arról folyik még a vita, hogy a gáz árát a petrozsényi kőszén alapján ab Petrozsény, vagy ab Târgu-Mureş számtsák ki. Rövidesen tehát döntés remélhető e kérdésben.

A strand

Semmi sem bizonyítja jobban a rossz közgazdasági és pénzügyi viszonyokat, mint

a vásárhelyi strand képe a folyó év nyarán. Azok az alakok, kiket eddig a szovátai Medvetóban vagy Borszék vadregényes vidékén láttunk, az idén mind a vásárhelyi strandon voltak. Sohasem volt a vásárhelyi strand ilyen látogatott. A rendelkezésre álló circa 600 kabin kevésnek bizonyult, dacára, hogy ismerősök, barátok — néha négyen-ötön szorultak egy kabinba. Igazi fürdő-élet fejlődött ki a strandon. Nagyon sokan reggeltől-estig ott ültek Pressler vendéglős ur nagy öröme, kinek szépen felépített étterme erősen fellendült az idén. Naponta minden délután 4—8 óráig a színházi zenekar koncertezett — a stílszerűség kedvéért fürdődresszben — az étterem pavillójában. A vásárhelyi szépek ki is tettek ám magukért — a szebbnél-szebb fürdődresszekben. Szinte a csodával határos, hogy botrány nem történt — ekkora forgalom mellett. . . .

Közgazdaság — kereskedelem

Erről tulajdonképpen nem kellene írjak mert ez egyszerűen nincs. Jobban mondvá, komoly dologra senkinek sincs pénze. Eszembe jut Nagy Frigyes császárnak egy intézkedése, ami most nagyon talál vásárhelyre. Amikor Nagy Frigyes pénzügyminisztere azzal állott elé, hogy fel kellene emelni az adókat, mert a nép feltűnően mulat, kocsmazik stb. Nagy Frigyes az asztalra ütött: — Sőt ellenkezőleg Miniszter ur, le kell szállítani az adókat, mert a nép el van keseredve! Így van ez vásárhelyen. Egy 500 leies követelést alig lehet felhajtani. Az üzletek panganak. Ennek dacára a 20—30 flekken-korcsma, a három kávéhá, cirkusz, kabaré, mozi állandóan zsúfolva vannak. Vásárhelyen ma mindenki sir és szórakozik.

A jogi élet

Nem volna teljes a kép, ha erről nem beszélalnénk. A vásárhelyi járásbírószágon 15 ezer drb. ügy vár már eszteneők óta elintézésre az ugynevezett III. sectiában. Ez a sectia ugyanis, amelynek évek óta nincs bírása. A törvényszéken májusban a következő év márciusára tűzik ki a tárgyalást. Hogy mi ennek az oka? A bírói és kezelő

személyzet teljes hiánya. Hogy egy példát említsék: a piatra-neamti járásbíróshoz 18 község tartozik s 3 bíró látja el az ügyeket. A târgu-mureși járásbíróshoz 48 község tartozik s itt is 3 bíró látja el az ügyeket, dacára annak, hogy itt telekkönyv is van, ami két bíró igényel, a regátban pedig nincs telekkönyvi intézmény, tehát ennyivel kevesebb a bíróság munkája. A vásárhelyi törvényszéki elnök több ízben tett előterjesztést a minisztériumnak a létszámemelés tárgyában. Hiába. Mindig süket fülekre talált. Pedig nem kell magyarázzuk, hogy az általános gazdasági krízisnek legfőbb tényezője és mérséklője a jogbiztonság s a gyors és pontos jogszolgáltatás. Ennek hiánya miatt nincs hitel s van annyi fizetéseképtelenség és csőd.

— A Boross Kőkény kabarétársulat Kolozsvárra is eljön. Boross Géza vezetésével egy kitűnő művészársaság tart most Temesváron, Aradon és Váradon előadásokat. A nagyszerű erőkből álló társaság vezére Boross Géza, a pesti kabarévilág koronázatlan fejedelme, leike *Kőkény* Ióna, disze, ékessége Kondor Ibolya, a tüneményes szépségű színpadi csillag. Borostól egy kuplét hallani, Kőkény Iónának Fedák-utánzatát megnézni és Kondor Ibolya légiyesen finom költeményeit magunkbaszívni — olyan művészi élmény, amilyent ritkán adatik alkalomunk végigélni.

Komjáthy Károly zeneszerző, Homokay Pali és Inke Gyula jónevű erdélyi színészek tartoznak még a három pesti star kíséretéhez, akiknek játékaival valóságos népmozgalmi hatást váltottak ki a három városban: tódultak az emberek a pénztárhoz. Pesti zamat, világvárosi iz ömlik a művészek ajkairól, a kabarékultúra leghivatottabb művelői és megteremtői szólnak meg e héten Kolozsváron is, a régi Nagy Endre-kabaré békebeli vonzó erői fogják csillogtatni embervidámító és kedvrederítő tehetségüket.

*Hirdessen
az „Erdélyi Futár”-ban!*

SOCIETATE ANONIMĂ FOST

M. NEUMANN

BRAȘOV

A megváltozott gazdasági viszonyok következtében vevőköriünk egy részének nincs módjában jó ruházattal egyszerre nagyobb összeget áldozni s ezért

amerikai

hitelrendszerünkre utalunk, amely módot nyújt arra, hogy elismert minőségű férfi-, fiú- és gyermekruhát, uri fehérneműket **készen és mérték után**, valamint külföldi gyapjuszöveteket

készpénz

áron vásárolhassanak. Cégünk 82 éves fennállása alatt szerzett hírneve biztosítékot nyújt arra, hogy

részletben

történő törlesztéseknél is vevőink a legteljesebb ismeretesebb kiszolgálásban részesülnek.

**Hitelképes egyének kérjék
„Hitel” nyomtatványunkat**

SOCIETATE ANONIMĂ FOST

M. Neumann

udvari szállító, Brașov

**Mezőgazdasági Bank
és Takarékpénztár Rt.**

CLUJ-KOLOZSVÁR, PIAȚA UNIREI No. 9

Fióktézet: Dej-Dés

Saját tőkéi 22 millió lei!!

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez. Engedélyezett devizahely. Áttaladás a bel- és külföld bármely piacára.

Alaptőkét emelt a brassói Korona és nagy takarítást nem rendez?!

Az utasok felelnek az alaptőkeemelőknek

(Braşov—Brassó, szept. 6.) A Keleti Újság közgazdasági rovatában olvastam a napokban az alábbi örvendetes hirt:

Alaptőkét emel a brassói Korona Szálló Rt. A brassói Korona Szálló Rt., amely legutóbb nagyobb építkezéssel üzemét jelentősen kényen kibővítette, részvénytőkéjét 15 millió lejéről 25 millió lejre emelte fel.

Szerfelett megörültem a közleménynek és naivul azt hittem, hogy az a minta-szálloda honorálni fogja a magyar vendégek igényeit is és legalább az épület hátsó, kórházutcai frontjára ráépítési tervet a magyar felírást is. Ugy, ahogyan egy évvel ezelőtt ígérte, nyilatkozta. Nem ez történt, ez a kimondottan szász üzleti vállalat nem sokat törődhet a magyar vendégek érzéseivel, mert ilyen *szászok* nem bíbelődik. Ellenben az alaptőkét emel. Direkte benne van az emelésben. Kezdte ezt az emelést a szobák számának felemelésével, aztán az ágyak számának felemelésével. Az eredetileg egyszemélyes szobáknak kétágyas szobái rangra való emelésével és végül a szobaáraknak toronymagasságra való emelésével. Most meg az alaptőkét emelte fel. Jól tette a tek. igazgatóság, ha már benne volt a svungban. És neki nem árt meg — legfeljebb a vendégeknek. Nézzük csak meg közelebbről, milyen virtsajtolás folyik ebben a Kroneban?

Előre is kijelentjük, hogy nem akarunk üzleti hitelrontást elkövetni és koncedáljuk, hogy a Korona Szálló R. T. a legjobb üzleti vállalkozás — a szász részvényeseknek. De nem a vendégeknek. Kezdjük ott, hogy az éjjel érkező utasok részére egész nyáron egyetlen szobát fenn nem tartottak, egy 300 szobás szálló vezetősége annyit sem

törődött régi, éveken át odaszálló vendégei kényelmével, mint a legutolsó török portás. Az idei nyáron, a 300-ra szaporodott szobákban csak a nyaralók részére volt mindig szoba, mert azok busás borraival osztoztattak, ellenben a fáradt, gyűrűtt, éjeleket átutazó régi vendégeknek nem. Az utazók százai maradtak hajléktalanul a Korona-szálló vezetőségének udvariatlan, könnyelmű, baksist meghonosító és kitenyésztő rendszere miatt. A Korona igazgatósága ugyanis csak a bőpénzű szezon-vendégekkel törődött, azokat helyezte el, holott azok magánházakban is lakhattak volna heteken keresztül és nem kellett volna hetekig megszállva tartaniok az utazó közönség rendelkezésére szolgáló szállodát. A Korona nem szolgálta ki régi törzsutazóit, felcsapott tengerparti hotelnek és azt hitte, hogy így fogja összeszedni az építkezési költségeket.

Az éjjel érkező utasok számára soha önként szobákat nem tartottak fenn, mert a főpincérnek az volt az elve, hogy este 8 ig meg kell tölteni a szállodát. Aki éjjel érkezik, az kóborogjon az utcán. A Korona a nyáron kivetkőzött szállodai mivoltából, felcsapott nyaralónak, hűtlen lett régi törzslátogatóihoz, ehelyett az új jövevények karjaiba dőlt. És itt nem disztिंगvált, a *fő a borraival jelszóval* olyan kétes női lakókat is befogadott, akiket Bukarestben csak a Három csaposhoz címzett zugszállóban láttak szívesen 1—2 órára.

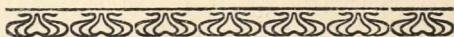
A másik súlyos kifogás a Korona ellen, hogy a szobaárakat horribilis módon emelte. 1922 óta hány százalékkal emelték fel a szobaárakat? Ha így emelkedett volna a drágasági index is, akkor ma csak esővizet innánk és

nem ennénk. Brassóban nincsen rendőrhatalóság, amely kiszámítaná, hogy 1922 óta mennyivel csapták fel a Kronében az árakat?!

Aztán mit szól a város tek. tanácsa ahhoz, hogy a Schuster-gassét úgy összeszorította a Korona R. T. az építkezéssel, hogy az autók sorfala miatt veszedelmes ott a kocsiközlekedés? Vajjon a város szabályozási tervrajza megengedi-e ezt? Aztán mit szól a tek. pénzügyi hatóság ahhoz, hogy a Korona-vendéglő volt főpincére, Körösi azzal vádolja a bérlőt, hogy félmillióval rövidítette meg a kincstárt a blokkrendszerrel? Bugl bérlő urért ki felelős?

Mindezekre választ szeretnénk kapni és nagyon óhajtjuk, hogy az alaptőke-emelést szépen, simán hajtsák végre, azt azonban ne kívánják, hogy azok az utasok is tömjék a Korona-szálló részvényeseinek zsebeit, akiknek egész nyáron még nagy kunyorálásra sem hagytak üres szobát — a nyaralók kedvéért. Különösen az utazók köszönik a Korona figyelmét, udvariasságát, előzékenységét és nagyon szeretnék, ha egy más vállalkozás mihamarabb tető alá hozna egy másik szállodát, amelyet örömet támogatnának és ahol nemcsak télen — a nyaralók távoztával, hanem a nyári hónapokban is otthont lenének.

A Schuster-gasse lakói pedig Móga primár urtól azt kérdezik, miért kellett hurkává szűkíteni nagyon forgalmas utcájukat?!

— Imre Sándor, a selyem-szakértő. A kolozsvári Magyar Színház brassói vendégszereplésének idején történt, Indig Ottó, Neményi Lili férje örvendezve újságolta a színesekből álló társaság előtt, hogy a napokban Szegedre utazik a Lili szerződöttetése ügyében.

Imre Sándor egyideig hallgatja Indig Ottó dicsekvését, majd odaszól neki:

— A határnál jó lesz vigyázni!

Indig kérdő szemmel néz Imrére.

— No igen, mert 60% selyem...

Nyilttéri csata Aradon, mely házassági hírrel végződik

(Arad.) Az aradi napilapokban egy nyilttéri csata folyt le ezen a héten, amelynek szereplői mindnyájan ismert aradmegyei emberek. A nyilatkozatokból kettőt ismertetünk itt és végül a harmadikat, egy rövid hírecskét, amely szintén a napilapokban látott napvilágot és amely megvilágítja ennek a különös családi háboruságnak a kulisszatitkait.

Az első nyilatkozatban Friedmann Mór pécska-nagylaki baromfiexportőr és nagyvállalkozó nyilatkozik, hogy fiáért, Friedmann Ferencért semminemű erkölcsi és anyagi felelősséget nem vállal és kijelenti, hogy a mai napon kilépett a cégből.

A második nyilatkozatban Friedmann Ferenc kijelenti, hogy az aradi törvényszéknél bárki meggyőződhetik, hogy a Friedmann Mór cégnek tagja, sőt a vállalat nagyrészt az ő tulajdonát képezi, amit telekkönyvileg is igazolni tud. Egyben kijelenti, hogy édesapjáért semmiféle felelősséget nem vállal.

Ez a két nyilatkozat nagy vitákra adott alkalmat Aradon, ahol mindenki ismeri Friedmannékat. Titkaikba azonban senki sem tudott behatolni, mert az apa és fiu hallgatásba burkolózott, ha a nyilatkozatok okai iránt érdeklődött valaki. A nagy problémára azonban a legutóbbi aradi lapok egészen diszkrétén, egy napi hír keretében adták meg a választ. A hír így szólt:

„J. Löwy Margit Kisjenő, Friedmann Ferenc Pécska, házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett).“

Azt hisszük, ezekhez az adatokhoz nem kell kommentár. Az apa tiltakozása ellenére elvette a fiu régi ideálját, amiért a szigorú apa ki akarta tagadni. Ezeket csak azért írtuk meg, mert a mindent megmagyarázó legutóbbi eljegyzési hirt alig jutott eszébe valakinek vonatkozásba hozni az apa és fiu háboruságával.

Trón és ecset

László Fülöp megfigyelései és anekdótái fejedelmi modeljeiről

László Fülöp, a kiváló festőművész a következő interjút adta a London General Press tudósítójának:

Igyekezni fogok visszaemlékezni néhány élményemre az európai uralkodókkal kapcsolatban.

1907-ben volt első kollektív kiállításom Londonban, a Fine Arts Galeryben. Nagyban támogatott ennek a kiállításnak megrendezésénél Mensdorff gróf, az osztrák-magyar nagykövet. Abban az időben meglehetősen ismeretlen voltam Londonban. Mindamellet a kiállítás megnyitásán nagy tömeg gyűlt egybe, úgy hogy mikor Edvard király és Alexandra királyné megérkeztek, Ófelsége szokott bonhomijával így szólt hozzám:

— Remélem, meg van elégedve a sikerével. Olyan nagy itt a tolongás, hogy az angol király alig tud mozogni.

Edvard király regényt rögtönöz

A kiállított képek között volt egy tanulmányfej Lorisich grófnőről, az osztrák császári ház egy rokonáról. Alexandra királyné megnézte ezt a portrét és megkért, fessek egy hasonlót Victoria hercegnőről. Nagyon meghatott ez, azonban azt hittem, hogy a királyi rendelés csak későbbi időre szól.

Éppen ezért nagyon meglepett, hogy két óra tájban, amikor nagyon fáradtan hazatértem szállodámba és ebédhez ültem, küldönc érkezett a Buckingham-palotából. Levelet hozott Miss Knollystól, Alexandra királyné titkárnőjétől, aki arra kért, hogy három órára legyen a palotában és kezdjem meg a portrét. Én csak néhány napra jöttem Londonba és nem hoztam magammal a festéshez szükséges anyagokat. Csak néhány régi

vásznat hoztam el. Gyorsan megvettem a szükséges eszközöket és háromra a palotában voltam.

Itt már minden készen állott a munkához. A király dolgozószobája melletti szobában festettem meg Victoria hercegnő arcképét. Már nagy vonásokban felvázoltam a portrét, amikor belépett Ófelsége, egy ludtollal a kezében.

— Éppen most irok unokaöcsémnek, a hesseni nagyhercegnek, aki kér, hogy mondjak véleményt az arcképéről, amelyet Ön festett. Mondja meg, mit írjak neki.

— Én nem bírálhatom meg a saját munkáimat — feleltem — és csak arra kérhetem Felségedet, hogy őszinte véleményét mondja meg a nagyhercegnek.

Ekkor a király észrevette, hogy a vászon hátlapján már volt egy megkezdett rajz.

— Halló, — kiáltott fel a király — már kezdett ezen a vásznon valamit rajzolni. Ha jól látom, ez férfiarckép, még pedig Mensdorff gróf portréja.

Meglepetten néztem oda s megpillantottam a vászon hátlapján gróf Mensdorff egy vázlatos arcképét. Tizenhárom évvel ezelőtt akartam itt tanulmányt készíteni a nagykövet nagy portréjához.

— Nem baj, — mondta a király. — Majd egyszer, ha én már nem élek és megírják Edvard király élettörténetét, azt fogják írni, hogy a hercegnő szerelmes volt az osztrák magyar nagykövetbe, de a király ellenezte a házasságot. Egy vászonra festették őket, de a házasságból nem lett semmi. Jó téma lesz ez életrajzíróink számára.

Mindenesetre mulatságos volt ez a „királyi” ötlet.

Ferenc József magyarra tanítja László Fülöpöt

Egy időben Bécsben a császári palotában Ferenc József arcképet festegettem reggelenként. Délutánonként ugyanabban a szobában unokahugát, Erzsébet főhercegnőt festettem, aki akkor Lichtenstein herceg menyasszonya volt. A császár tábornoki egyenruhában ült és az aranygyapjas rendet viselte. Ugyanez a jelmez volt egy mannequinen is, hogy az uralkodó távollétében is dolgozhassam a képen.

Egy délután a főhercegnő igen nyugtalan volt és nagyon nehezen lehetett megértetni vele, hogy egy irányba kell mindig néznie. Mikor felszólításaim nem használtak, levettem a mannequintről az aranygyapjas rendet, felakasztottam a függönyre s megkértem a főhercegnőt, hogy nézzen oda. Ezzel sikerült is a fiatal főhercegnő figyelmét lekötöni és gyorsan haladtunk aznap délután. Mikor azonban munkámat befejeztem, ott felejtettem a függönyön az aranygyapjas rendjelet.

Másnap reggel, mikor a császár belépett a dolgozósobába, meglátta a rendjelet a függönyön. Gunyos mosollyal feltette a szemüvegét és magyarul megkérdezte tőlem:

— Mondja, kedves László ur, mi lóg ott a függönyön?

Aztán szokásos kedves mosolyával hozzátette:

— Mindig az aranygyapjas rendjelet

szokta felhasználni, hogy modeljeinek figyelmét lekösse?

Körülnéztem s nagy zavarral láttam az aranygyapjat a függönyön. Elmagyaráztam neki, hogy miért volt szükség erre és ő kedvesen tudomásul vette a magyarázatot.

Ófélége mindig magyarul beszélt velem. Kitérően beszélt ezt a nehéz nyelvet. Emlékszem, hogy mikor egy alkalommal arról meséltem Ferenc Józsefnek, hogy XIII. Leó pápát festettem, nem jutott eszembe az a magyar szó, hogy „zarándok”. Az uralkodó szelíd iróniával nézett rám és megmondta a helyes szót:

— Zarándok, kedves László ur, zarándok. Szerencséje, hogy nincsenek magyarok a közelben, akik ezt hallanák.

XIII. Leó pápa nem akar Voltairehez hasonlítani

Rómába 1900 tavaszán érkeztem meg először. Régóta vágytam arra, hogy megláthassam az örök várost s vágyaimat még az a kitérítés is koronázta, hogy megfestettem XIII. Leó arcképét. Uralkodásának 25-ik jubileuma alkalmából festette meg portréját.

Egy magyar prelátus kíséretében hattunk a Vatikánba. Sok történelmi nevezetességű szobán át végre eljutottunk a pápai kamaráshoz, aki bevezetett Öszentségéhez. A pápa vörös trónuson ült, fehér ruhában és bíbor köpeny hullámozott le vállairól. Nehéz leírni ezt az első csodálatos impressziót.

Bánáti Szanatórium Timisoara

Strada Odobescu 2. (Holló-utca, a Vöröskereszt-patika épülete)

Felvesz sebészi, nőgyógyászati, szülészeti, belgyógyászati, ideg- és gyermekgyógyászati, fül-, orr-, gége- és bőrbetegeket. Elsőrangban berendezett

Röntgen, diathermiai, elektroterápiás és fürdőintézet 56 ágygal és 17 különszobával rendelkezik. Keresztesrendi apácák ápolnak.

Ott ült hátradőlve ez a finom, érzékeny egyéniség sápadtan és törékenyen átható intelligens sötét szemekkel. Sohasem képzelhettem el, hogy emberi lény ennyi átszellemültséget sugározzék ki magából.

A pápát magánlakosztályában festettem. Első ülése után a pápa elhagyta a szobát, anélkül, hogy megnézte volna a képet. A második ülésnél már majdnem kész volt a fej s ekkor odament és megnézte. Törékeny, kis alakja előrehajolt, nagy érdeklődéssel nézte, aztán felkiáltott franciául:

— Kedves fiam, azt hiszi, hogy ez én vagyok?

Nagyon zavarba jöttem és így feleltem:

— Remélem, Szent Atyám!

A pápa ismét megnézte és aztán megjegyezte:

— Jobb lenne, ha a fejet inkább en face állítaná. Mert egész profilban ezen a képen nagyon hasonlítok Voltaire-re és ezt nem akarnám.

Mínthogy azonban a fej már majdnem készen volt, nem akartam megváltoztatni és ezért megjegyeztem:

— Nem változtathatom meg Szent Atyám, de ha Szentséged megengedi, holnap új képet kezdek festeni.

Igy is történt. Az új kép készült azután el. Az első profil ma is birtokomban van.

A pápa rendkívül lelkiismeretes model volt, ami nagy segítségemre volt.

Egyszer megtörtént, hogy festés közben a pápa Rampolla bibornokot fogadta igen fontos ügyben. A pápa

azonban még kihallgatás közben is igyekezett olyan helyzetben maradni, amely a festéshez szükséges volt.

Ezt a képet, amikor elkészült, elküldtük a párisi nemzetközi kiállításra és megnyertem vele a nagy aranyérmet. Ez volt első nemzetközi sikerem.

A spanyol király

Tizenhét évvel ezelőtt voltam először Madridban. A királyi család tagjait festettem le. Már akkor erősen hatott rám a fiatal király erős egyénisége és felelősségének nagy tudata. Azóta természetesen az idő végigszántott az arcán. Kevés uralkodónak volt annyi tapasztalata és viszontagsága, mint neki az utolsó tizenhét évben és mégis egész idő alatt a legnagyobb bölcsességet tanusította.

Rendkívül nagy hatással van rám Alfonz király és szeretnék még több tanulmányt készíteni róla. Egészen figyelemreméltó módon nyilvánul meg benne az örökösödés törvénye. Nézésében és arckarakterében benne van V. Károly császár és IV. Fülöp karaktere, ha összehasonlítjuk Velasquez és Tizián képeivel. Erős egyénisége mellett nagy charmeur és könnyen meg tud nyerni magának mindenkit, aki közelébe kerül. Szereti a művészetet, a Prado-muzeumról úgy beszélt: „Nemzeti kincsünk”. Legjobb barátai közé tartozik Beulliure spanyol szobrász.

Mussolini, „a ketrecbe zárt oroszlán”

Mussolini arcképét 1923 őszén fes-

Aradon

butorszükségletét a legegyszerűbbtől a leg-elegánsabb kivitelig kedvező fizetési feltételekkel gyári árban szerezheti be a

Szelistyei butorgyár

aradi fiókjánál Arad, Strada Bucur Nr. 10 (volt Eötvös utca)

tettem meg, amikor a spanyol királyi pár Rómában járt. A Palazzo Chigiben festettem le, a dolgozószobájá mellett a szobában. Pihenés közben a szomszéd szobában fogadta a feleket.

Úlés közben egyszerre türelmetlen lett és így kiáltott fel:

— Vous me garde ici comme un lion dans son cage. (Ugy őrizz itt, mint egy oroszánt a ketrecben!)

Mussolini nemcsak politikus, hanem nagy államférfi is. Az Olaszországban most folyamatban levő új ásatások bizonyítják, hogy Mussolini éppen olyan nagy érdeklődést tanúsít a művészet, mint a történelem iránt.

Az angol festészet nagyjai

Husz éven át éltem Angliában. Csodálatos az angol jellemet és az itt uralkodó liberális szellemet. Bámulom a művészet nagy hagyományait is, amelyek VIII. Henrikig nyúlnak vissza, aki Holbeint Angliába hívta, hogy képét megfestesse vele. Egyetlen országban sincs a portréfestésnek olyan nagy hagyománya, mint Angliában. Minden nevezetesebb család, klub, társulat vagy intézet megfesteti kiválóbb tagjainak portréját. Nekem többek között alkalmam volt megfesteni Lord Roberts tábornagy arcképét az Eton College számára. Lord Balfour portréját a cambridgei, Lord Curzon arcképét az oxfordi egyetem számára, valamint a canterbury-i érsek arcképét stb.

Szivesebben foglalkozom a művészet régi nagy korszakaival, mint a modern festéssel. Nem értem a fiatalok felfogását, akik vissza akarnak térni a primitív művészethez, a régi egyiptomi korszakhoz. A primitív művészet eredeti volt és ennek megfelelően meg volt a maga varázsa és művészi értéke. De miért mondjunk le a művészet haladására által elért eredményekről, hogy visszatérjünk a művészet primitív koncepciójához?

— **Dr. Dragos Teofil budapesti követsége.** Pár héttel ezelőtt megírtuk, hogy beavatott helyről szerzett értesülésünk szerint szó van arról, hogy dr. Dragos Teofil nagybányai ügyvédet és szatmári képviselőt Budapestre román követté nevezték ki. A helyzet ugyanis az, hogy Starcea Traian generális esetleg már pár hét múlva Madridba megy, hogy a spanyol udvarnál képviselje Romániát. Ennek az áthelyezésnek bekövetkezése esetén Starcea megüresedő pozícióját dr. Dragos Teofil foglalná el, aki ez esetben természetesen lemondana a képviselőségről is — a liberális listán utána következő javára.

— **Laurentzi Viktort melegen ünnepelték az utazók.** A kies, kedves és a nyári hónapokban rendkívül kellemes Gyergyószentmiklóson érdekes összejövetel zajlott le abból az alkalomból, hogy a Laurentzi-szálló érdemes és messze vidéken is előnyösen ismert tulajdonosa, Laurentzi Viktor több hónapig tartó súlyos betegségből felépült. Ennek öröme törzsvendégei: a váradí, temesvári, kolozsvári, aradi, brassói stb. városbeli utazók, élükön az egyesület vezetésével kirándulást tettek Gyergyóba és itt Viktor napján meleg ünnepségben részesítették a szanatóriumából hazatért mintavendéglőst és szállodást: Laurentzi Viktort. A vendéglő napi látogatói, a város közeleti kitünőségei és az utazók szónokai mindannyian a legnagyobb szeretet és megbecsülés hangján köszöntötték a házigazdát. A negyven tagú társaságot fényes bankettre látta vendégül Viktor bátyánk, akit úgy aposztrofáltak, hogy hozzá: úgy jönnek az utazók, mintha haza mennének. Olyan *otthon* érzik magukat. Az abonensek: Puskás István, Gociman főjegyző, Cotta Kálmán, Weisz Ármin és a többiek meghatva látták és hallották, hogy mennyire rokonszenveznek Viktor bácsival az ő hűséges törzslakói. A Laurentzi-szálló-vendéglő gazdájának olyan meghatóan kedves, kedélyes felköszöntőkben emelték ki emberi és vendéglői erényeit, hogy a helybeliek azt hitték: a Szentmiklóson megforduló idegenek jobban ismerik Viktor bácsit, mint a helybeliek.

Román másolásokat gyorsan és jutányosan vállalom. Gim e lap kiadóhivatalában.

A férj elhagyhatja feleségét, a nő megszökhetik szeretőjével

„A nő nem töltheti ki a férje életét” — „Kiegészítője és nem vetélytársa a férfinak...” — mondja Rabindranath Tagore

Amióta a szelid, de pazar jólétben élő hindu költő, a Nobeldíjas Rabindranath Tagore megfürdött az európai dicsőségben és szép dicsőségével visszatért hazájába, hallgatott róla a krónika.

Most a nagy vátes, újra megszólalt és nem kisebb témáról nyilatkozott, mint a férfi és nő egymáshoz való viszonyairól. Helyesebben mondva: elmondta véleményét arról, hogy mit jelent a nő a férfi életében. Arra a keleti álláspontra helyezkedett, hogy a nő a férfinak szükséges valami, de nem töltheti ki teljesen az életét, mert a férfi útja az érvényesülés, a nagy célok kitűzése, az alkotás, míg a nő a férfi életében csak az inspirációt jelenti, a tette ingerlő kovászt és a nőnek földi létében egyetlen valódi és nagy célja van csak: az anyaság.

Rabindranath Tagore mindezt Shantiniketan-ban levő Nemzetközi Egyetemen mondta el egy hindu-angol újságírónak. Bilip Kamur Roy-nak.

Ez az exotikus nevű úr megkérdezte Tagoretől, hogy mi a véleménye a modern nőnek arról a mozgalmáról, amely teljesen egyenjogúvá akarja tenni a férfivel, hogy ugyanazt a társadalmi helyet töltse be, mint a férfi és ugyanolyan érvényesülési és mozgási szabadsága lehessen.

Nem vetélytárs, de kiegészítő

Az ábrándos és mélaszemű költő így felelt a kérdésre:

— Általában véve gyakran elfelejtik, hogy a nő lényegében nem vetélytársa a férfinak, hanem kiegészítője. Tehát

nem is felelne meg se pszichikai, se fizikai valójának, ha a hétköznapi arénájában mint törtető jelennék meg és keserves küzdelemben elvonatkoznék mindattól, ami széppé teszi az életet.

— Szóval az a véleménye, hogy nem követelhet a férfikkal egyenlő jogot? — kérdezte az újságíró.

— Nem ezt mondtam, — válaszolt a költő. — Gondolatmenetem az, hogy a nő sohase feledje el, hogy az életben hivatása nem az, hogy a férfi életének másolata, más szóval, másodpéldánya legyen. Munkatársa lehet a férfi élete útján, de sohase szabad szem elől tévesztenie, hogy a munkatársi viszony nem jelenthet utánzást.

— Az a véleménye tehát, hogy nemcsak fiziológiailag, de lelkileg is gyökeres különbség van a férfi és nő között?

— Természetes, hogy ezt hiszem. Ha ez nem volna így, akkor a mindenség örök játéka sohasem kezdődhetett volna el. Ha a nő ugyanaz volna, mint a férfi, ha a társadalom és történelem rendjén ugyanazt a szerepet töltené be, az élet az unalom és kietlenség tengere volna, elviselhetetlen és szürke egyhangúság, amelyet az emberiség tűrhethetne tartana. De szerencsére a nő nem a férfi vetélytársa, hanem munkatársa és kiegészítője életük vidám táncában. Szellemi téren a nő inspirációja elűteti a magot a férfi gondolkodásának televényében, hogy annak teremő erejét feltárja. Ezzel egy csöppet sem rendelem alá a nő szerepét az életben, mulhatatlanul szükséges a férfinak, mert szellemi és lelki aktivitáit előmozdítja,

emeli. A nő a háttérben húzódik meg és azért nem méltányoljuk eléggé ezt az inspiráló munkáját.

— Mester, azt hiszi tehát, hogy más célok töltik ki a nő életét, mint a férfiét?

— Azt hiszem! Mert lehetetlennek tartom, hogy a természet azért teremtette volna a nőt, hogy ugyanazt az utat tapossa, mint a férfi és ugyanazokat a jelszavakat hangoztassa. Vágyaik, kívánságaik, életük beteljesedése is más és más. A férfinak térré és szabadságra van szüksége, amit mi: „mukti“-nak nevezünk, hogy elvégezhesse és betölthesse hivatását.

— Azt mondja tehát, hogy a nőnek nincs szabadságra szüksége?

— Nem, nem ezt mondom. De figyeljen rám, majd megmagyarázom. Amikor azt mondom, hogy a férfinak több szabadságra van szüksége, egy szóval sem mondom azt, hogy a nő ne legyen szabad. Azt gondolom, hogy a nőnek több koncentrációra és belső érzésre van szüksége, mint a férfinak. A nő életének beteljesedése és hivatása több szeretet, vagy szerelem, szenvedély, a férfi életének tágabb területekre, szabadságra, nagyobb érvényesülési körre van szüksége. A férfi a végtelenség harcosa, amivel nem akarom azt mondani, hogy a nőnek nincs joga a végtelenség érzetére, de mindkettőnek a módszere más és más, — ennyi az egész. A nő élete kielégülését nem „mukti“ utján, a mi teret és szabadságot jelent, éri el, hanem „vandban“ utján, ami koncentrációt jelent.

A férfi elhagyhatja a nőt

— A természet ebben az értelemben kissé kedvezett a nőnek, aki több érzelem és magabamélyedés részese, de a férfi ezt úgy torolja meg természetesen, hogy szinte büntetlenül hagyja ott a nőt. Például Budha teljesen jogosan hagyta ott feleségét, Gopát, mert az betöltötte mellette hivatását és zavarta

volna Budhát élete nagy céljának, a Végtelenség gondolatának kifizetésében.

— Miért?

— Mert nő volt! — felelte egyszerűen a költő.

— De bocsásson meg, vetette közbe Bilip Kamur Roy, nincsenek-e olyan nők, akik...

— Több szabadságra vágnak, mint a koncentrációra?... akarja ugyebár kérdezni, — vágott közbe Rabindranath Tagore. Dehogy nincsenek! Igenis, vannak olyan nők, akik több szabadságra vágnak, viszont vannak olyan férfiak, akik koncentráltabb életet ohajtanak élni. Azok a nők férfiasak, ezek a férfiak pedig nőiesek! De ezek a típusok elütők nemük óriási többségétől, nem reprezentálják nemüket, tehát általános irányelveim megállapításában semmi közöm sincs hozzájuk. Amiért ilyen példányok előfordulnak, ezt nem tekinthetem általánosnak.

Azt értsem tehát mindebből, hogy a férfinak nincs annyira szüksége a szerelemre, mint a nőnek, — hiszen Budha is otthagya Gopát?

— Valóban, — a férfi életében nem döntő a szerelem. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy jelentéktelen valami. Budhának se volt közömbös, hogy szerette-e Gopát, vagy nem. A szerelem szükséges volt beteljesedéséhez, gondolatai és érzései megéréséhez, nagy-nagy segítségére volt. Egyszerűen szükséges volt, hogy szeresse Gopát. De Gopa élethivatása betelt azzal, hogy Budha szerette őt és ő Budhát szerette. Mert a nő beteljesedése és életének alaptörvénye az érzések koncentrációja: a szerelem, míg a férfinak ez csak nagy világosság, szükséges fény élete utján.

— Nem lealázó-e ez a nőre!

— Csöppet se, — mosolygott Tagore. De ha lealázó is egy kissé, ezért a természet felelős, amely így alkotta a nőt. De, amint mondtam, én nem tartom

a nő helyzetét lealázonak. A nő különbözik a férfitől és helyzete ennek a különbségnek a következménye. Amiért más mint a férfi, mert másképpen van alkotva, ismétli meg magát a Teremtés végtelen időközön át és számtalan formában és uton. Ha a férfinak vetélytársa volna, akkor minden kifejezés, artikuláció örökre megszűnt volna. A természet parancsa, hogy a nő ne legyen pusztá visszhangja a férfinak.

A nő megszökhet szerelmesével

Bilip Kamur Roy így szólt ezután:
— Eszembe jut az, amit a Mester egy előkelő hölgyről mondott, aki otthagya férjét és megszökött a szeretőjével. Ha jól emlékszem, azt mondta, hogy a nő aligha cselekedhetett volna másképpen.

Rabindranath Tagore halkan válaszolt:
— Ha egy nő igazán szeret, egész lelkével és szenvedélyével cselekszi azt. Létének minden atomjával és szálával csüng szerelmén. Feláldozhat tehát mindent, hogy követhesse szerelmé ösvényét, nem törődve azzal, hogy ez a romlásba vezethet?

— És a társadalom? Nem bánja-e meg a nő, ha a társadalom mindkettőjüktől elfordul?

— Nem!... legalább addig nem, amíg a férfi el nem hidegül iránta.

— Hát lehetséges-e, hogy ilyen ön-feláldozó, romboló szerelem azzal végződjék, hogy a férfi elhidegüljön a nő iránt?

— Azt gondolom, hogyha a szerelem oly nagy, hogy megakasztja érvényesülés útján a férfit, akinek hivatását a szabadság és tér szabályozza, az be fogja látni, hogy a szerelem nem ad elég ellenértéket ezért, — bizony azt kell hinnem, hogy a szerelem végül is alább hagy, hacsak a férfi nem a fent elmellőzött nőies kivételek közé tartozik, akiknek szerelme állandó és szenvedélyesebb. Az nem igazi férfi, aki minden felelősségét, kötelességét és

érvényesülési lehetőségét feláldozza egyetlen szerelméért. Az ilyen férfi inkább nőies, mint férfias.

A férfi, aki a végtelenségért harcol, a nagy kutató, a nagy felfedező, az élet nagy misztériumának keresője nem kötheti le magát egy nőhöz. A szerelem lehet nagy tapasztalat, nagy láng, de csak arra jó, hogy előbbre vigye a férfit és a férfi számára nem lehet bejeljesedés, élethivatás.

Csak a nő élhet szerelmének

A nő helyzete, szempontja és megváltása egészen más. Az ő életét (éppen azért, mert nem hasonló élettársához) teljes egészében kitöltheti a szerelem. A férfi olyan mint egy fa, amelynek szüksége van terjeszkedésre, térre, szabad levegőre, az esők, szelek és légáramlatok különböző változataira. Ha gyökerétől megfosztják, el kell pusztulnia. A nő olyan, mint a folyondár, vagy az elődsi növény, abból él és azzal éli magát, hogy szorosán a fához tapad és pusztán abból élhet és fejlődhetik, hogy körülöleli a fa törzsét. Ezért van az, hogy annyi nagy és jelentékeny férfi ment tönkre, mert azt hitte, hogy minden munkáját feláldozhatja a szerelemért. A férfi élete nem a szerelem és pályáját nem szabad feláldoznia a szerelemért! Figyelmeztetni szeretnék minden nőt, hogy mérhetsen szerelmében, amelyet valamely férfi iránt érez, ne legyen tulkövetelő és akarja, hogy a férfi mindent feláldozzon és otthagyon miatta, mert ennek rendszert tragédia a vége...

A nő menekvése: az anyaság

— A nő elfelejti, hogy a szerelem nem öncél és nem önmagáért, a szerelemért van. Életének teljes kielégülése és végcélja csak az anyaság lehet.

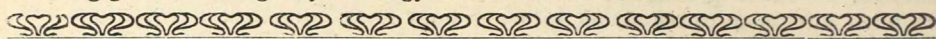
— De ha nem akar anya lenni?

— Egy dologról soha sem szabad megfeledkeznünk, válaszolta a költő. A

legnagyobb erő, a Mindenségnek sarkpontja: az állandó teremtes és megismétlődés, — — láthatatlanul és elrejtve működik. Ez az erő jelenti életünk legigazibb és legmélyebb vágyait

és indító okait. És ez az erő rendeli és intézi, hogy a nő ne tölthesse be másképpen hivatását és ne lehessen megelégedett, csak úgy, ha anya lesz!

— A meddő nő hiába élt!

Dr. Pap István vásárhelyi ruhakereskedő sulyos konfliktusba keveredett temesvári hitelezőivel

Először 100% ra egyezett ki velük, most meg már 50%-ot sem fizet

— Az Erdélyi Futár tudósítójától —

(Târgu-Mares—Marosvásárhely). A marosvásárhelyi főtéri kereskedők sorában foglal helyet dr. Pap István, aki nemrégiben került be Marosvásárhelyre az egyik szomszédos községből, Radnótról. Pap István valószínűleg igen jól ért a kereskedelemhez, hiszen maga is örmény lévén, tisztában van azzal, hogyan kell a portékát el-el mérni. Ugyátszik ezek a képességek predesztináltak ezt a falusi tyúkprókátort arra, hogy bejöjjön a székely fővárosba és itt ruhaüzletet nyisson. Kezdetben Schvartz Henrikkel társult a falusi nagykereskedő, akinek azonban ugyátszik sehogysem tetszett a társas viszony, mert néhány havi együttműködés után Schvartz Henrik felbontotta a Pap Istvánnal kötött megállapodást és kilépett az üzletből. Ezzel jórészt már meg volt pecsételve a „*Mode Engleza*” sorsa, mert Schvartz Henrik távoztával, aki régi, kitűnő hírű szakember, egyedül maradt az üzletben Pap István, aki legfeljebb csak annyit értett a szakmához, amennyit egy radnóti fiskális általában a kereskedelemhez érthet. Ennek tudható be, hogy a megszokott vevőkör, amely szívesen vette körül Schvartz Henrik személyét, lassanként elmaradozott az üzlettől, mert az ügyvéd ur úgy kezelte a vevőit, mintha valamenyien végrehajítást szenvedő alanyok

volnának, nem pedig vásárlók, akik nélkül elpusztul az üzlet.

A székely főváros társadalmába sehogy sem tudott betérközni ez a sárga arcu ügyvéd, aki arról híres, hogy bizonyos rossz mája van ökelmének. Hideg, szívtelen ember ez a Pap István, aki nem nagyon erőlteti meg magát sohasem, hogy bármilyen kulturális vagy kisebbségi intézményt is támogasson. A magát közgazdasági tekintélynek kijátszani akaró falusi doktor azt hitte, hogy hajbókolva fognak megjelenni üzletében a vevők, akik boldogok lesznek, hogy Pap doktor ur által szolgáltatnak ki és akik ezen kitüntető kegyre valószínűleg boldogan nyújtják át pénzcsekjüket mindazokért a sok bovikért, amit pár év alatt a hozzáértő ügyvéd urnak sikerült felhalmozni üzletében, ugyannyira, hogy nem sok idő telt bele és az ügyvéd ur minden furfangja dacára is csaknem, hogy kész lett a vásárhelyi piacon, ahol rövid idő alatt még kartársi körben is hatalmas népszerűlenségre tett szert. Pap István ekkor egyezkedni kezdett hitelezőivel, akik egy évi terminust adtak neki adósságai rendezésére. Száz százalékos kiegyezés lett volna ez, minden kamatmegtérítés nélkül, mert a hitelezők készséggel mentek bele, hogy egy bani kamatot se lássanak a pénzüik után, csakhogy végre rendezzék

ezt a reájuk nézve nem éppen kellemes ügyet. Csakhogy nem azért volt radnóti fiskális Pap István, hogy ilyen simán lebonyolította volna a hitelezőkkel a megállapodást. Gondolt egy nagyott és merészet és elhatározta, hogy új alapon kísérel meg a dolog rendezését. Van neki még Radnótról egy jóbarátja, Steinfeld Farkas bátyánk, aki régi, kitűnő üzletember és egyike a vidék legtiszteltebb földbirtokosainak. (Már ami keveset öregségére az agrárreform meghagyott neki!) A régi barátság alapján kérte meg a sárgaképű fiskális-boltos Steinfeld Farkast, hogy egyeztesse őt ki a hitelezőkkel, illetve rendezze el a dolgot olyképpen, hogy a már elfogadott 100 százalékból engedjenek el ötvenet. Steinfeld bátyánknak nem igen volt innyére a dolog, de a régi barátság kedvéért megkísérelte elintézni Pap István dolgát. El is utazott a temesvári, aradi, nagyváradi hitelezőkhöz, akik azonban amidőn meghallották Pap István újabb ajánlatát, olyan kedvességi jelzőkkel halmozták el az ex fiskális urat, hogy annak hallatára még a legöregebb konflis-ló is bélepirult volna. Steinfeld bátyánk, akinek kvalitásait pedig senki sem vonja kétségbe, mit tehetett egyebet, hazajött és továbbította a becsület-sértő kifejezéseket, lehetőleg szószertint a Pap István címére. Az egyezkedés

tehát nem sikerült és Pap István üzletével együtt körülbelül úgy lebeg most ég és föld között, mint a Mohamed koporsója.

Ez a hiteles története a volt radnóti ügyvéd és vásárhelyi konfekciós egyezkedési históriájának, mely élénken foglalkoztatja a vásárhelyi kereskedelmi köröket és sok megbeszélésre ad alkalmat.

Dr. Nemkereskedő Pali.

Pásztori és Hettmann

Erdély legnagyobb vas és rézhutorgyára

BRASOV

Gyár: Hátulsó utca 66. Telefon 481.
Raktár: Kórház utca 32. Telefon 428.

Elsőrangú sodronykerítések és kapuk különféle kivitelben. Sodronyszövegek malmok részére, mindenféle minőségben. Legjobb minőségű tuskés huzalok. Kérjen árajánlatot. Árjegyzéket ingyen küldünk.

KÉRJE MINDENÜTT

DREHER - HAGGENMACHER

KÖZKEDVELT SÖREIT!

DACIA
EXTRA
SPECIAL

DUPLA
MALÁTA
BAK

Korona
EXTRA
SPECIAL

Márciusi
világos

Fürdőélet Alvácán

— Milyen volt az alváczi tisztibál —

(*Vața de Jos*, szeptember.) Alvácza fürdő regényes vidéken még szeptember első felében is hemzsegni a fürdővendégek. Alvácza nem agyonreklámirozott, márkás fürdőhely, csak egy vadregényes, hegyes, fenyves vidéken szerényen meghúzódó, kénes és szénsavas gyógyforrással megáldott gyógyfürdő és üdülő.

Alvácza fürdő és csodaszép parkja minden igényt kielégítően van berendezve, a parkban csodaszép sétányok és virággruppok vannak.

A fürdőépület kényelmes. Szép és tiszta, a modern technika minden vívmányával felszerelve, cursalonja, zongora terem, olvasó és társalgó termekkel.

A betegek az orvos előírása szerint veszik a gyógyfürdőket, az üdülők rendelkezésére modern uszoda áll. Naponta háromszor sétahangverseny Almay Laci, aradi híres cigányprimás és Puci Pista, Erdély leghíresebb clarinétosa vezetésével.

Alvácza fürdőnél olcsóbb fürdőhely, mely egyszersmind gyógyfürdő is, nincs jelenleg Erdélyben. A fürdő-szálló és vendéglő igazgatója Polgár Laci, közismert volt aradi bohémlelek, akinek neve magában is garancia mindenre, amit a fürdő prospektusa ígér.

Megemlítésre méltó, érdemes körülmény az, hogy Alvácán sok a minden kíséret nélkül nyaraló urileány, akik részben temesváriak, részben aradiak. Ezek a bátor leányok, amikor városuk-

ban vonatra szálltak, komoly terveket szöttek a garcon-életet illetőleg. Alváczára érve azonban elvesztették bátorságukat és itt mindegyik egy beteg műmamát csipett fel magának. Ennek a műmamának az volt a szerepe, hogy a nappali kíséretet, illetve fedezetet ellássa. Este nem kellett kíséret, mert este sötét van Alvácán.

A mult vasárnap tisztí bál volt Alvácán, a 4. grancsár ezred tisztikara rendezte a jól sikerült bált, Dimitriu ezredes vezetése mellett.

A bál tiszta jövedelme a grancsárok szanatoriumának felszerelésére lesz fordítva.

A mulatság fényesen sikerült, bár a tiszteknek a gyászra való tekintettel nem volt szabad táncolni. A bálkirálynő Hacker Lilike aradi urileány volt, aki szépségével és táncával meghódította a fürdőközönséget, egyben ő volt a szépségverseny első díjnyertese is. Szépségdíjat nyertek még Dimitriuné, a 4. grancsár ezred szimpatikus ezredesének bájos felesége és Grósz Jolika petrozsényi urileány.

A mulatság a késő reggeli órákban ért véget, szép anyagi és erkölcsi sikerrel.

Az alváczi műmama

Epizódokban sem szegény Alvácza fürdő, minden napnak meg van a maga szenzációja. Alig két hete érkezett ide egy aradi urileány — természetesen kísérel nélkül — s a program nála is az volt, ami az elődjénél, de alig töltött el néhány órát s már meg volt a

Restaurant GROSSMANN Bucuresti

Strada Domnița Anastasia 10

Izletes, kóser, magyar konyha, pontos kiszolgálás, olcsó árak. Az erdélyi kereskedők találkozó helye. Szépen parkirozott, fedett kert-helyiség. Este teljes vegetárius konyha

nélkülözhetetlen mómama. Ez a mama azonban valahogy jobban játszott a szerepét, mint a többi falsmamák. Ennek bizonyítéka az a körülmény, hogy négy nappal előzőt ideérkezett egy pálínka-kereskedő, aki úgy ismerkedett meg az aradi urileánnyal, hogy előbb megfőzte a mamáját, nem tudva azt, hogy a mama csak a fürdőszezonra van bérelve.

Ez az ismeretség gyors iramban fejlődött, úgy, hogy a pálínka-kereskedő meghívta az urileányt és a mamáját a környéken lakó szüleikhez látogatába.

A látogatás azonban valahogyan rosszul sikerült, mert a fiu szüleinek jobb

szemük volt és rögtön átlátták a helyzetet. Beszerezték az információkat Aradról, aztán felismerték a mama szerepét is és a második látogatás alkalmával kikergették a leányt a mamával együtt.

A mómama és leánya visszatértek Alváczára és most mama nélkül próbálkozik a szép aradi leányka — talán így jobban sikerül majd neki.

Volna még Alváczáról több hasonló mese, helyesebben, igaz történet, de az alváczai fenyesek diszkrétek és némák, minthogy azonban semmi sem marad örök titok, várjuk meg, amíg a fenyesek ismét csevegni kezdenek... „Székely“

Ő és Csernoch

Erdős Renéerről, a szent keresztségben „Renáta” nevet nyert pesti „írónról” írta meg Nadas Sándor az alábbi jellemrajzot:

Miután meghalt a hercegprimás, Erdős Renée több cikket írt az egyház főpapjáról.

Nem lehet szó nélkül elmenni a cikkek mellett.

Muszáj idézeteket közölni belőle:

Budai palotájában kerestem fel. Emlékszem, nyár volt, még akkor nyáron mindig fehér ruhában jártam. Csak belibbentem hozzá és ő hangos kiáltással fogadott és mind a két kezét elém tartotta köszöntésül.

— No végre, egyszer már maga is eljött!

És elmondtam neki, hogy baj van a házasságom körül. Az uram, aki református vallású, most felcsapott papnak és azt követeli, hogy meg református papné legyek. Ha pedig ezt nem teszem, akkor elválék tőlem.

Összecsiúsított a száját, egy pár percig komolyan bólogatva nézett rám, aztán szólt:

— És most nem tudja mit csináljon, ugy-e?

— Nem tudom.

Hallgatott egy pár percig s akkor megszólalt.

— *Hát ez bizony nagy baj, kedves nagyságos asszony. Mert én mint főpap, csak azt tanácsolhatom: el ne hagyja hitvallását semmiért a világon.*

Mikor az Élet kirdlynőjének egy dedikált példányával állított be hozzá ké-

sőbb, a hercegprimás így szólt: „Ejnye, de régen nem láttam.”

Erdős Renée, akit én nagyon tisztellek, mert azt hallom, hogy százmilliókat keres a regényeivel, ne haragudjon rám, ha azt mondom, hogy én mindent elhiszek, csak abban mernék kételkedni, hogy Csernoch így kezdte volna a mondatot: „ejnye”.

Mikor a *Santerra bíboros* című regényét megírta, egy évig nem mert felmenni a hercegprimáshoz, félt, hogy kikap. Hozzám bizony feljőhetett volna a kitűnő író, én azt feleltem volna: „Csak nem képzeli, hogy elolvastam”.

De Csernoch így felelt. Idézem Erdős Renét:

— *Bolondokat beszélsz (tegezett, ekkor tegezett először), ez a legszebb könyved. Csak hát persze, te semmit sem tudsz írni úgy, hogy szerelem ne legyen benne. Én voltam az első, aki elolvastam, utánam a papjaim mind. De amíg én nem olvastam, a papjaimnak nem engedtem elolvasni. Hát tudod, úgy voltam vele, hogy amíg egészen végig nem olvastam, mindig félttem, hogy valami bajt csinálsz. Mikor aztán a bíboros meghalt: megkönnyebbültem. Gondoltam,*

No, hál Istennek! már nem történhet semmi rossz.

Később Csernoch aggodalmasan megérdezte Erdős Renéétől:

— Nincsenek gondjaid? — Te olyan buksi vagy, hogy el sem mondanád nekem.

— De hiszen jól mennek a könyvek — nyugtattam meg, — van pénzem!

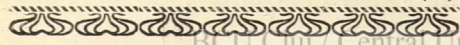
— Látom, új kabátot vettél magadnak — mondta, — ennek örülök. Hát csak az Isten segítse tovább is!

Aztán megjelent Herzfeld Clarisse s én távol lévén, a kiadó útján küldtem el számára a könyvet, egy névjegyre irt dedikáció kíséretében. Nyomban válaszolt rá. Ez a levél olyan, hogy az a sajtó, amely a könyvemnek nekirontott és a sárga földig lepocskondította, tanulhat belőle, azért leírom az egészet.

Azt hiszem, „az a sajtó“ miránk is vonatkozik. Hát én nem „tanulok belőle“.

Részemről újra lepocskondiáznám a sárga földig. De miért bántja ez Erdős Renéet? Hiszen „jól mennek a könyvek“.

(n.)

Alaptalan és erőszakolt támadás a Timisiana-bank ellen

Az intézet igazgatója megcáfolja a rosszhiszemű híresztelést

(Timișoara—Temesvár.) A bukaresti Cuvantul egyik legutóbbi számában azt a szezonvégi kacstát eresztette fel, mintha a belügyminiszter utasította volna a temesvári polgármestert, hogy a város 20 millió betétét vegye ki a Timisianából és helyezze el Bukarestben. A Cuvantul ugy állította be, mintha a Timisiana nem volna elég jó a 20 millióra. A Timisianánál érthető felháborodást és megbotránkozást keltett a hitelrontást célzó hazug híresztelés és az intézet igazgatósága az alábbi rövid felvilágosító nyilatkozattal válaszol:

A „Cuvantul“ című bukaresti lapban a temesvári „Timisiana“ bankról megjelent kompromittáló, hitelrontó cikkekre vonat-

kozólag a „Timisiana“ igazgatósága a következő közlést kéri:

— Tekintettel arra, hogy a cikkek mindegyike a valóságnak meg nem felelő tendenciózus hírekkel akarja intézetünk jó hírnevét rontani — s mely cikkeknak más rugója, mint politikai személyeskedések, nem lehet, egyéb retorzió nem állván rendelkezésünkre, — a valótlan hírek terjesztője, a „Cuvantul“ ellen jogtanácsosunk útján a törvényes bünvádi feljelentést megtettük.

Timișoara, 1927 szeptember 3.

A „Timisiana“ Igazgatósága.

A Bánság kereskedelmi és ipari életében a Timisiana jelentős faktor, vezetői: dr. Cozma Aurél elnök, Oprea János vezérigazgató és a váradi fiók igazgatója, a széles körökben népszerű Patrubby Miklós, a legkitűnőbb bankemberek, akiknek vezetése alatt a Timisiana előkelő pozíciót szerzett Románia hiteléletében.

Ezt a csunya és igaztalan támadást csak politika gyűlölségből fakadó ártani-akarás sugallhatta, de a Timisiana megalapozottsága még az ilyen, csak a rosszindulat sugalmazhatta ártó híresztelést is fölünyesen mosolyog le. Egy 600 milliós bankot különben sem rázkódthatna meg egy 20 milliós betét kivétele, még az esetben sem, ha a Cuvantul valóban igazat irt is volna. De a temesvári városházán szerzett értesülés szerint ilyen miniszteri rendelet oda nem is érkezett.

Bürger Albert

Szállit: Egészségügyi rendelet szerint készült aetherikus olajokat, aetheriket, esszenciákat stb.

Sürgöncim: Sörfőzde,
Târgu-Mureș. Telefon:
Târgu-Mureș 8 szám.

**Aetherikus
Olajok Gyára Târgu-
mureș**

Boros Jenő igazgatja a „Nagyvárad“-ot és a „Nagyváradai Napló“-t

••

A két nagy ujság ezután harmónikusán fog együtt dolgozni

(Oradea—Várad, szept. 8.) Várad sajtóéletének jelentős eseménye van. Boros Jenő, a régi, kipróbált lapember megcsinálta a lehetetlent: összehangolta a Naplót és a Nagyváradot. Mindkét lapvállalat vezérigazgatónak szerződtette Boros Jenőt, aki diktátorként fogja ezután a két ujság adminisztrációs ügyeit vezetni.

A Napló élén természetesen továbbra is megmarad Fehér Dezső, akinek neve évtizedeken keresztül összeforrott a lappal és Hegedüs Nándor fogja továbbra is a „Nagyvárad“ irányát megszabni. Boros Jenő szerepe az összekötő kapocs, az ő rutinja, gyakorlati érzéke kell, hogy jövedelmezővé, hasznosnáltatva tegye a két vállalatot. A „Nagyvárad“-nál színkurákat élveztek egyesek és hiába panaszkodott Sonnenfeld Guszt, politikumból nem lehetett a szükséges leépítést keresztülvinni. Most, hogy a váradai vállalatok feje fölött megnehezült az idők járása, végrehajtják az éveken keresztül hiába reklamált redukciót.

Az első, akit kitesznek a Nagyváradtól, Perédi György, aki eddig sem sokat szerepelt a lap szerkesztőségében. Perédi inkább politikázt, ha ugyan az ő vagdalkozásait szabad ezzel az enyhe szóval megjelölni. Más állásai is vannak, így nem kell kétségbeesni Perédi ur miatt. Pálffyné, Gulácsy Irént szintén leépítik, Katona Béla is más elhelyezkedést keres.

Marót Sándor a Naplóhoz megy át, míg Pásztor Jenő szakít az ujságírással.

*

A váradai ujságírók közül a vasuti jegyek revideálása után Hegedüs Nándor és Perédi György mint a Nagyvárad szerkesztői, Hilf László és Tabéry Géza pedig a Napló révén jutottak szabadjegyhez. Fehér Dezsőt azon a címen, hogy ő laptulajdonos, elűtötték a szabadjegytől. Fehér Dezső most azt kutatja, hogy kinek a gráciájából lett ő ismét laptulajdonos és hogy kinek az elnézése folytán került az ujságírószervezet kimutatásába Tabéry Géza neve úgy, mintha az a Napló kötelékébe tartoznék. Ujságíró körökben nagy várakozással tekintenek a fejlemények elé. Nem lehetetlen, hogy bűnvádi eljárás lesz az ügyből, mert csak ezután lehet tisztázni, miként hagyták ki Fehér Dezső nevét.

Előfizetőinkhez!

Lapunk 1927 aug. 21. számában közölt, előfizetőinkhez címzett felhívásban dr. Vasile R. Cuparescu ügyvéd neve tévedésből került bele, amennyiben nevezett ügyvéd ur lapunk nevében senkinek fizetési felszólítást nem küldött és pénz nem inkasszált, velünk soha összeköttetésben nem állott. — Távol állott tőlünk bármiféle insinuacio vagy sértés dr. Vasile R. Cuparescu ural szemben. A felhívást azért tettük ki, hogy figyelmeztessük előfizetőinket arra, hogy az Erdélyi Futár nem azonos a megszűnt Kurirral, Színházi Elettel.

Az Erdélyi Futár
kiadóhivatala.

Köő János

KÉZMŰ ÉS DIVATÁRUHÁZA

Aradon, Bulevardul Regele Ferdinand (József főherceg ut) 12. sz.

AZ ERDÉLYI FUTÁR

új előfizetési árai:

Negyed évre . . . 150 lejbe,

Fél évre 300 „

Egy évre 600 „

kerül. — Nagykereskedőknek 800, vállalatoknak évi 1000 lej.

Régi és új előfizetőinket tisztelettel kérjük, hogy postautalványon sziveskedjenek a díjakat sürgősen beküldeni. Cím: Erdélyi Futár kiadóhivatala Cluj, Piața Cuza-Vodă 9.

Felelős szerkesztő: **Nagy Gyula**

Kiadó-laptulajdonos:

Szögyéni Kiss Endre

AEROXON

mézzel készült légyfógo

elismert világhírt gyárak

utólérhetetlen készítménye.

Főlerakat és vezérképviselő

Reiter J. és Fia, Satu-Mare

Sürgőny cím: „COLONIALE“.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. T.

Cluj, Piața Unirii

7

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhelyen.

Saját tőkéi 77 millió lej

Affiliált intézetei:

Tordaaranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t.

Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyudvarhelyen és Sz.-Keresztúron,

Szászrégenvidéki Takarékpénztár r.-t. Szászrégenben és Népbank r.-t.

Bánffyahunyadon.

Minden bankügyletet legelőnyösebben végezt!

Engedélyezett devizahely.

Áruraktárai a vasut mellett

A közönség által elismert legjobb sörmárkák:

a kolozsvári CZELL sörfőzde

Ursus világos

Hercules barna különleges
sörei

MINDENÜTT KAPHATÓK!

DR. JACOBI EMIL

kolozsvári ügyvéd, bihari szenátor, aki az erdélyi zsidóság érdekeit képviseli a bukaresti parlamentben. Dr. Jacobi Fildermann dr. politikájának lelkes hive, aki a kormánnyal karöltve óhajtja megoldani a romániai zsidóság fontos problémáit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CORNELIU MOLDOVANU

a bukaresti Teatrul Național és Opera igazgatója, a kiváló író.

DR. JANOVICS JENŐ

a kolozsvári Magyar Színház kitűnő igazgatója, aki — a mai nehéz gazdasági viszonyok között is — elsőnek nyitotta meg színházát. Janovics Jenő az erdélyi magyar színészet büszkesége, akit a kultúra minden barátja őszinte rokonérzéssel támogat